

MERSİN ÜNİVERSİTESİ KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
MERSIN UNIVERSITY PUBLICATIONS OF THE RESEARCH CENTER OF CILICIAN ARCHAEOLOGY

KAAM
YAYINLARI

OLBA
XXIII

(Ayrıbasım / Offprint)

MERSİN
2015

KAAM YAYINLARI
OLBA
XXIII

© 2015 Mersin Üniversitesi/Türkiye

ISSN 1301 7667

Yayıncı Sertifika No: 14641

OLBA dergisi;
ARTS & HUMANITIES CITATION INDEX, EBSCO, PROQUEST
ve

TÜBİTAK-ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanlarında taranmaktadır.

Alman Arkeoloji Enstitüsü'nün (DAI) Kısaltmalar Dizini'nde 'OLBA' şeklinde yer almaktadır.

OLBA dergisi hakemlidir. Makalelerdeki görüş, düşünce ve bilimsel değerlendirmelerin yasal sorumluluğu yazarlara aittir.

The articles are evaluated by referees. The legal responsibility of the ideas,
opinions and scientific evaluations are carried by the author.

OLBA dergisi, Mayıs ayında olmak üzere, yılda bir kez basılmaktadır.
Published each year in May.

KAAM'ın izni olmadan OLBA'nın hiçbir bölümü kopya edilemez.

Alıntı yapılması durumunda dipnot ile referans gösterilmelidir.

It is not allowed to copy any section of OLBA without the permit of KAAM.

OLBA dergisinde makalesi yayımlanan her yazar, makalesinin baskı olarak ve elektronik ortamda yayımlanmasını kabul etmiş ve telif haklarını OLBA dergisine devretmiş sayılır.

Each author whose article is published in OLBA shall be considered to have accepted the article to be published in print version and electronically and thus have transferred the copyrights to the journal OLBA..

OLBA'ya gönderilen makaleler aşağıdaki web adresinde ve bu cildin giriş sayfalarında belirtilen formatlara uygun olduğu takdirde basılacaktır.

Articles should be written according to the formats mentioned in the following web address.

Redaktion: Yrd. Doç. Dr. Deniz Kaplan

OLBA'nın yeni sayılarında yayımlanması istenen makaleler için yazışma adresi:
Correspondance addresses for sending articles to following volumes of OLBA:

Prof. Dr. Serra Durugönül
Mersin Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü
Çiftlikköy Kampüsü, 33342 Mersin - TURKEY

Diğer İletişim Adresleri
Other Correspondance Addresses

Tel: 00.90.324.361 00 01 (10 Lines) 4730 / 4734

Fax: 00.90.324.361 00 46

web mail: www.kaam.mersin.edu.tr

www.olba.mersin.edu.tr

e-mail: sdurugonul@gmail.com

kaam@mersin.edu.tr

Baskı / Printed by

Oksijen Basım ve Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti.

100. Yıl Mah. Matbaacılar Sit. 2. Cad. No: 202/A Bağcılar-İstanbul

Tel: +90 (212) 325 71 25 Fax: +90 (212) 325 61 99

Sertifika No: 29487

Dağıtım / Distribution

Zero Prod. Ltd.

Tel: 00.90.212.244 75 21 Fax: 00.90.244 32 09

info@zerobooksonline.com www.zerobooksonline.com/eng

MERSİN ÜNİVERSİTESİ
KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
(KAAM)
YAYINLARI-XXIII

MERSIN UNIVERSITY
PUBLICATIONS OF THE RESEARCH CENTER OF
CILICIAN ARCHAEOLOGY
(KAAM)-XXIII

Editörler

Serra DURUGÖNÜL
Murat DURUKAN
Gunnar BRANDS
Deniz KAPLAN

OLBA Bilim Kurulu

Prof. Dr. Mehmet ÖZDOĞAN
Prof. Dr. Fikri KULAKOĞLU
Prof. Dr. Serra DURUGÖNÜL
Prof. Dr. Marion MEYER
Prof. Dr. Susan ROTROFF
Prof. Dr. Kutalmış GÖRKAY
Prof. Dr. İ. Hakan MERT
Prof. Dr. Eda AKYÜREK-ŞAHİN
Prof. Dr. Yelda OLCAY-UÇKAN

MERSİN
2015

*Vefat Eden Meslektaşlarımızı
Saygı ile Anıyoruz...*

Prof. Dr. Halet ÇAMBEL

Prof. Dr. Klaus SCHMIDT

Prof. Dr. Sencer ŞAHİN

Prof. Dr. Kutlu EMRE

İçindekiler/Contents

Halil Tekin

Yukarı Mezopotamya'nın İlk Boyalı Çanak-Çömlekleri: Hassuna, Samarra ve Halaf: Yeni Yorumlar ve Yaklaşımlar. Bölüm 1: Hassuna ve Samarra (The First Painted Potteries of the Upper Mesopotamia: Hassuna, Samarra and Halaf. New Interpretations and Approaches. Volume 1: Hassuna and Samarra) 1

A. Tuba Ökse

Diyarbakır Kentinin En Eski Yerleşimi: İçkale'deki Amida Höyük (The Earliest Settlement of the City of Diyarbakır: Amida Höyük at İçkale) 59

Cengiz Çetin

Isparta Müzesi'ne Ait Bir Grup Tunç Silah Hakkında Değerlendirme (A Research on a Group of Bronze Weapons in the Museum of Isparta) 111

Sabri Arıcı

Phokaia'daki Palmiye Sütun Başlığı ve Kökeni (Das Palmenkapitell in Phokaia und seine Herkunft) 153

Sevgi Sarıkaya

Daskyleion Dynastes'lik Sisteminde Artabazos'un Rolü (Artabazos's Role in the Dascylium Dynastic Systems) 175

Hatice Körsulu

Nagidos Kazısından Ele Geçen Klasik ve Hellenistik Dönem Kandilleri: Attika ve Yerel Üretimler (Klassische und Hellenistische Lampen von Nagidos: Attika und der lokalen Produktion) 199

Turgay Yaşar Yedidağ

Dorylaion Kalıp Yapımı Kaseleri (Dorylaion Mold Made Bowls) 235

Hüseyin Metin – B. Ayça Polat Becks

Burdur Müzesi Metal Kandilleri (Metal Lamps in the Burdur Museum) 273

Erdoğan Aslan <i>Kekova Adası 2012-2013 Yılı Sualtı Araştırmalarında Bulunan Amphoraların Tipolojik Değerlendirmesi</i> (<i>Typological Assessment of the Amphorae Found in the 2012-2013 Kekova Island Underwater Survey</i>)	321
Murat Çekilmez <i>Hyllarima'dan Bir Grup Figürin</i> (<i>A Group of Figurines from Hyllarima</i>)	371
Hüseyin Uzunoglu <i>Bursa Müzesi'nden Ölü Ziyafeti Sahneli Yeni Mezar Stelleri</i> (<i>New Funerary Inscriptions with 'Totenmahreliefs' from the Museum of Bursa</i>)	397
Aytekin Büyükközer <i>Isauria Bölgesi'nden Bir Kaya Anıtı: Basamaklı Sunak mı? Mezar mı?</i> (<i>A Rock Monument from the Isauria Region: Is it a Stepped Altar or a Grave?</i>)	417
Fahriye Bayram <i>Hahuli Triptiği ve Martha-Maria Alania</i> (<i>The Triptych of Hahuli and Martha-Maria Alania</i>)	447
Ayşe Aydın <i>İzmir Arkeoloji Müzesi İle Tarih ve Sanat Müzesi'nde Bulunan Ampullalar</i> (<i>Ampullae Finds in the İzmir Archaeology and in the History and Art Museums</i>)	487
Şener Yıldırım <i>Side Müzesi'nden Bir Geç Antik Çağ Çeşmesi</i> (<i>A Late Antique Fountain from the Museum of Side</i>)	515
Stephan Westphalen <i>Die Kirche von Işıkkale</i> (<i>Işıkkale Kilisesi</i>)	535
Eberhard Zangger – Serdal Mutlu <i>Troia'daki Yapay Limanlar ve Su Mühendisliği:</i> <i>Bir Jeo-Arkeolojik Çalışma Hipotezi</i> (<i>Artificial Ports and Water Engineering at Troy:</i> <i>A Geo-Archaeological Working Hypothesis</i>)	553

MERSİN ÜNİVERSİTESİ
KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
BİLİMSEL SÜRELİ YAYINI ‘OLBA’

Kapsam

Olba süreli yayını Mayıs ayında olmak üzere yılda bir kez basılır. Yayınlanması istenilen makalelerin en geç her yıl Kasım ayında gönderilmiş olması gerekmektedir.

1998 yılından bu yana basılan Olba; Küçükasya, Akdeniz bölgesi ve Ortadoğu'ya ilişkin orijinal sonuçlar içeren Antropoloji, Prehistorya, Protohistorya, Klasik Arkeoloji, Klasik Filoloji (ve Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri), Eskiçağ Tarihi, Nüvizmatik ve Erken Hıristiyanlık Arkeolojisi alanlarında yazılmış makaleleri kapsamaktadır.

Yayın İlkeleri

1. a. Makaleler, Word ortamında yazılmış olmalıdır.
b. Metin 10 punto; özet, dipnot, katalog ve bibliyografya 9 punto olmak üzere, Times New Roman (PC ve Macintosh) harf karakteri kullanılmalıdır.
c. Dipnotlar her sayfanın altına verilmeli ve makalenin başından sonuna kadar sayısal süreklilik izlemelidir.
d. Metin içinde bulunan ara başlıklarda, küçük harf kullanılmalı ve koyu (bold) yazılmalıdır. Bunun dışındaki seçenekler (tümünün büyük harf yazılması, alt çizgi ya da italik) kullanılmamalıdır.
2. Noktalama (tireler) işaretlerinde dikkat edilecek hususlar:
 - a. Metin içinde her cümlemin ortasındaki virgülden ve sonundaki noktadan sonra bir tab boşluk bırakılmalıdır.
 - b. Cümle içinde veya cümle sonunda yer alan dipnot numaralarının herbirisi noktalama (nokta veya virgül) işaretlerinden önce yer almalıdır.
 - c. Metin içinde yer alan “fig.” ibareleri, küçük harf ile ve parantez içinde verilmeli; fig. ibaresinin noktasından sonra bir tab boşluk bırakılmalı (fig. 3); ikiden fazla ardışık figür belirtiliyorsa iki rakam arasına boşluksuz kısa tire konulmalı (fig. 2-4). Ardışık değilse, sayılar arasına nokta ve bir tab boşluk bırakılmalıdır (fig. 2. 5).
 - d. Ayrıca bibliyografya ve kısaltmalar kısmında bir yazar, iki soyadı taşıyorsa soyadları arasında boşluk bırakmaksızın kısa tire kullanılmalıdır (Dentzer-

Feydy); bir makale birden fazla yazarlı ise her yazardan sonra bir boşluk, ardından uzun tire ve yine boşluktan sonra diğer yazarın soyadı gelmelidir (Hagel – Tomaschitz).

3. “Bibliyografya ve Kısaltmalar” bölümü makalenin sonunda yer almalı, dipnotlarda kullanılan kısaltmalar, burada açıklanmalıdır. Dipnotlarda kullanılan kaynaklar kısaltma olarak verilmeli, kısaltmalarda yazar soyadı, yayın tarihi, sayfa (ve varsa levha ya da resim) sıralamasına sadık kalınmalıdır. Sadece bir kez kullanılan yayınlar için bile aynı kurala uyulmalıdır.

Bibliyografya (kitaplar için):

Richter 1977 Richter, G., Greek Art, New York.

Bibliyografya (Makaleler için):

Corsten 1995 Corsten, Th., “Inschriften aus dem Museum von Denizli”, Ege Üniversitesi Arkeoloji Dergisi III, 215-224, lev. LIV-LVII.

Dipnot (kitaplar için)

Richter 1977, 162, res. 217.

Dipnot (Makaleler için)

Oppenheim 1973, 9, lev.1.

Diğer Kısaltmalar

age.	adı geçen eser
ay.	aynı yazar
vd.	ve devamı
yak.	yaklaşık
v.d.	ve diğerleri
y.dn.	yukarı dipnot
dn.	dipnot
a.dn.	aşağı dipnot
bk.	Bakınız

4. Tüm resim, çizim ve haritalar için sadece “fig.” kısaltması kullanılmalı ve figürlerin numaralandırılmasında süreklilik olmalıdır. (Levha, Resim, Çizim, Şekil, Harita ya da bir başka ifade veya kısaltma kesinlikle kullanılmamalıdır).
5. Word dökümanına gömülü olarak gönderilen figürler kullanılmamaktadır. Figürlerin mutlaka sayfada kullanılması gereken büyüklükte ve en az 300 pixel/inch çözünürlükte, photoshop tif veya jpeg formatında gönderilmesi

gerekmektedir. Adobe illustrator programında çalışılmış çizimler Adobe illustrator formatında da gönderilebilir. Farklı vektörel programlarda çalışılan çizimler photoshop formatına çevrilemiyorsa pdf olarak gönderilebilir. Bu formatların dışındaki formatlarda gönderilmiş figürler kabul edilmeyecektir.

6. Figürler CD'ye yüklenmelidir ve ayrıca figür düzenlemesi örneği (layout) PDF olarak yapılarak burada yer almalıdır.
7. Bir başka kaynaktan alıntı yapılan figürlerin sorumluluğu yazara aittir, bu sebeple kaynak belirtilmelidir.
8. Makale metninin sonunda figürler listesi yer almalıdır.
9. Metin yukarıda belirtilen formatlara uygun olmak kaydıyla 20 sayfayı geçmemelidir. Figürlerin toplamı 10 adet civarında olmalıdır.
10. Makaleler Türkçe, İngilizce veya Almanca yazılabilir. Türkçe yazılan makalelerde yaklaşık 500 kelimelik Türkçe ve İngilizce yada Almanca özet kesinlikle bulunmalıdır. İngilizce veya Almanca yazılan makalelerde ise en az 500 kelimelik Türkçe ve İngilizce veya Almanca özet bulunmalıdır. Makalenin her iki dilde de başlığı gönderilmelidir.
11. Özeti altında, Türkçe ve İngilizce veya Almanca olmak üzere altı anahtar kelime verilmelidir.
12. Metnin word ve pdf formatlarında kaydı ile figürlerin kopyalandığı iki adet CD (biri yedek) ile birlikte bir orijinal ve bir kopya olmak üzere metin ve figür çıktısı gönderilmelidir.
13. Makale içinde kullanılan özel fontlar da CD'ye yüklenerek yollanmalıdır.

MERSIN UNIVERSITY
‘RESEARCH CENTER OF CILICIAN ARCHAEOLOGY’
JOURNAL ‘OLBA’

Scope

Olba is printed once a year in May. Deadline for sending papers is November of each year.

The Journal ‘Olba’, being published since 1998 by the ‘Research Center of Cilician Archeology’ of the Mersin University (Turkey), includes original studies done on antropology, prehistory, protohistory, classical archaeology, classical philology (and ancient languages and cultures), ancient history, numismatics and early christian archeology of Asia Minor, the Mediterranean region and the Near East.

Publishing Principles

1. a. Articles should be written in Word programs.
b. The text should be written in 10 puntos; the abstract, footnotes, catalogue and bibliography in 9 puntos ‘Times New Roman’ (for PC and for Macintosh).
c. Footnotes should take place at the bottom of the page in continous numbering.
d. Titles within the article should be written in small letters and be marked as bold. Other choises (big letters, underline or italic) should not be used.
2. Punctuation (hyphen) Marks:
 - a. One space should be given after the comma in the sentence and after the dot at the end of the sentence.
 - b. The footnote numbering within the sentence in the text, should take place before the comma in the sentence or before the dot at the end of the sentence.
 - c. The indication fig.:
 - * It should be set in brackets and one space should be given after the dot (fig. 3);
 - * If many figures in sequence are to be indicated, a short hyphen without space between the beginning and last numbers should be placed (fig. 2-4); if these are not in sequence, a dot and space should be given between the numbers (fig. 2. 5).

d) In the bibliography and abbreviations, if the author has two family names, a short hyphen without leaving space should be used (Dentzer-Feydy); if the article is written by two or more authors, after each author a space, a long hyphen and again a space should be left before the family name of the next author (Hagel – Tomaschitz).

3. The ‘Bibliography’ and ‘Abbreviations’ should take part at the end of the article. The ‘Abbreviations’ used in the footnotes should be explained in the ‘Bibliography’ part. The bibliography used in the footnotes should take place as abbreviations and the following order within the abbreviations should be kept: Name of writer, year of publishment, page (and if used, number of the illustration). This rule should be applied even if a publishment is used only once.

Bibliography (for books):

Richter 1977 Richter, G., Greek Art, New York.

Bibliography (for articles):

Corsten 1995 Corsten, Th., “Inschriften aus dem Museum von Denizli”, Ege Üniversitesi Arkeoloji Dergisi III, 215-224, pl. LIV-LVII.

Footnotes (for books):

Richter 1977, 162, fig. 217.

Footnotes (for articles):

Oppenheim 1973, 9, pl.1.

Miscellaneous Abbreviations:

op. cit.	in the work already cited
idem	an author that has just been mentioned
ff	following pages
et al.	and others
n.	footnote
see	see
infra	see below
supra	see above

4. For all photographs, drawings and maps only the abbreviation ‘fig.’ should be used in continous numbering (remarks such as Plate, Picture, Drawing, Map or any other word or abbreviaton should not be used).

5. Figures, embedded in Word documents can not be used. Figures have to be in the length in which they will be used in the page, being at least 300 pixel/ inch, in photoshop tif or jpeg format. Drawings in adobe illustrator can be sent in this format. Drawings in other vectoral programs can be sent in pdf if they can't be converted to photoshop. Figures sent in other formats will not be accepted.
6. Figures should be loaded to a CD and a layout of them as PDF should also be undertaken.
7. Photographs, drawings or maps taken from other publications are in the responsibility of the writers; so the sources have to be mentioned.
8. A list of figures should take part at the end of the article.
9. The text should be within the remarked formats not more than 20 pages, the drawing and photographs 10 in number.
10. Papers may be written in Turkish, English or German. Papers written in Turkish must include an abstract of 500 words in Turkish and English or German. It will be appreciated if papers written in English or German would include a summary of 500 words in Turkish and in English or German. The title of the article should be sent in two languages.
11. Six keywords should be remarked, following the abstract in Turkish and English or German .
12. The text in word and pdf formats as well as the figures should be loaded in two different CD's; furthermore should be sent, twice the printed version of the text and figures.
13. Special fonts should be loaded to the CD.

HYLLARİMA'DAN BİR GRUP FİĞÜRİN

Murat ÇEKİLMEZ*

ABSTRACT

A Group of Figurines from Hyllarima

A group of figurines found in Hyllarima (today known as Derebağ-Kapraklar village, Kavaklıdere town in Muğla) within the borders of Caria were handed to the Aydın Archaeological Museum in 1994; these will be discussed in this study. No excavation work was carried out in the ancient city except the short-term survey researches. In recent survey researches, detailed information is obtained on the theatre, necropolis and tombs of the city. Within the scope of the study, three figurines of the priestesses of Aphrodite which are dressed and two epebos figurines with quivers are evaluated. The clay of the figurines, which are produced by the molding technique and are semi-mouldings, is homogenous and contains mica and sand. The ground fire holes of the figurines are small. Their bases have high tetragonal forms. Production characteristics and technical details of the figurines show that they were produced in the Roman Imperial Period. The figurines TK. 1-3 belong to the type known as 'Aphrodite's priestess'. These figurines with himation and chiton appear since the Hellenistic Period in Western Anatolia. It is determined that this type, known especially with the lion protom on the right shoulder is peculiar to the Carian region. As a result the figurines numbered as TK. 1-3 reflect the stylistic characteristics of the 2nd century AD with their postures, positions and hemline structures. The origin, development and iconography of the other group discussed here, numbered as TK. 4-5, consist of young men figurines with quivers who were dressed with ephaptis. The recent studies show that the earliest forms of this type are seen in funerary steles originating from Smyrna. The Hellenistic and Roman Imperial Period fashion of this type go back to figures of the 4th century BC in terms of typology. The iconographical characteristics of these samples show that the young men with quivers were related to professional sportsmen who were interested in archery. Dating is carried out by comparing the typologies of those samples with the findings in other contemporary cities and contexts. Stylistic and typological examinations showed that the Hyllarima findings reflect the style

* Arş. Gör. Dr. Murat Çekilmez, Adnan Menderes Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Aytepe Aydın/Türkiye. E-posta: mcekilmez@gmail.com

of Roman Imperial Period. The types especially seen more intentionally in the samples of the Carian region is evaluated in the coroplastic of the Hellenistic and Roman Imperial Period.

Keywords: Caria, Hyllarima, Coroplastic, Terracotta Figurines, Roman Imperial Period.

ÖZET

Bu çalışmada, Hyllarima antik kentinden bulunan ve 1994 yılında Aydın Arkeoloji Müzesi'ne hibe edilen bir grup figürin ele alınmaktadır. Antik dönemde Karia Bölgesi sınırları içinde kalan Hyllarima antik kentinin kalıntıları Muğla ili, Kavaklıdere ilçesi, Derebağ – Kapraklar Köyü'ndedir. Antik kentte kısa süreli yüzey araştırmaları dışında kazı çalışmaları gerçekleştirilmemiştir. Yapılan araştırmalarda kentin tiyatrosu, nekropolisi, mezarları ve diğer yapıları konusunda ayrıntılı bilgilere ulaşılmıştır. Çalışma kapsamında üç giyimli Aphrodite rahibesi figürini ve iki sadaklı ephebos figürini parçası değerlendirilmiştir. Kalıp tekniğiyle ve yarı döküm şeklinde üretilen figürinlerin kili homojen yapılı, mika ve kum katkılıdır. Küçük, yuvarlak pişirme delikli figürinlerin kaideleri yüksek dörtgen formudur. Üretim özellikleri ve teknik detayları figürinlerin Roma İmparatorluk Dönemi'nde üretildiklerini göstermektedir. Çalışmada yer alan TK. 1-3 nolu figürinlerin, Aphrodite rahibesi olarak adlandırılan tipte oldukları saptanmıştır. Khiton üzerine himation giyimli olan bu figürinler, Batı Anadolu'da Hellenistik Dönem'den itibaren karşımıza çıkmaktadır. Özellikle sağ omuzlarındaki aslan protomuyla bilinen rahibe tipinin Karia Bölgesi'ne özgü olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle bu tipteki figürinlerin, bölge koroplastiğindeki yeri ve tipin gelişimi üzerinde durulmuştur. TK. 1-3 nolu figürinler, duruş, hareket ve elbisedeki kıvrım yapısıyla İ.S. 2. yüzyılın stil özelliklerini yansıtmaktadır. Çalışmada ele alınan diğer grup ise TK. 4-5 nolu genç erkek figürinlerinden oluşmaktadır. Ephaptis giyimli olan ve ayakta verilen figürinler, omuzlarındaki sadakla birlikte işlenmiştir. Çalışmada tipin kökeni, gelişimi ve ikonografisi üzerinde durulmuştur. Yapılan araştırmalar bu tipin ilk örneklerinin Smyrna kökenli mezar stellerinde görüldüğünü daha sonra figürinlerde de sevilerek kullanıldığını göstermiştir. Tipoloji açısından İ.Ö. 4. yüzyıldaki figür tiplerine dayanan bu genç erkek tipinin Hellenistik ve Roma İmparatorluk Dönemi'ndeki modasına değinilmiştir. Değerlendirilen eserlerin tanımı yapıldıktan sonra eserlerin sınıflandırılması yapılmıştır. Detaylı olarak tanımlanan örnekler daha sonra ikonografik yönden incelenmiştir. İkonografik özellikleri, bu tipteki sadaklı genç erkeklerin okçulukla ilgilenen profesyonel sporcularla ilgili olduğunu göstermiştir. Bu örneklerin tipolojileri, diğer çağdaş merkezler ve kontekstlerdeki buluntularla karşılaştırılarak tarihlendirme yapılmıştır. Yapılan stilistik ve tipolojik incelemeler, Hyllarima buluntularının Roma İmparatorluk Dönemi stilini yansıttığını göstermiştir. Özellikle Karia Bölgesi örneklerinde daha yoğun görülen tipler bölgenin, Hellenistik ve Roma İmparatorluk Dönemi koroplastiği içerisinde değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Karia, Hyllarima, Koroplastik, Terrakotta Figürinler, Roma İmparatorluk Dönemi.

Bu çalışmada, Hyllarima antik kentinden bulunan ve 1994 yılında Aydın Arkeoloji Müzesi'ne hibe edilen¹ üç giyimli rahibe figürini ve iki ephebos figürini ele alınmaktadır². Figürinlerin konteksti ve buluntu durumları kayıtlarda herhangi bir bilgi olmaması nedeniyle tespit edilememiştir. Bu nedenle çalışmaya konu olan eserler, benzer örneklerle karşılaştırılarak üretim tekniği, stil ve metot yoluyla tarihlenebilmiştir. Hyllarima'dan bulunan figürinlerin tipolojik ve stilistik özellikleriyle birlikte buluntuların ait olduğu dönem özellikleri ve koroplastları belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmada figürinlerin yapım tekniği, stili ve atölye/koroplast imzalarına rastlanması nedeniyle figürinler Roma İmparatorluk Dönemi Karia koroplastığı içerisinde değerlendirilmiştir.

Antik Dönem'de Karia Bölgesi sınırları içinde kalan Hyllarima antik kentinin kalıntıları, Muğla ili, Kavaklıdere ilçesi, Derebağ – Kapraklar Köyü'ndedir³. Antik kentte kısa süreli yüzey araştırmaları dışında kazı çalışmaları gerçekleştirilmemiştir. Yapılan araştırmalarda kentin tiyatrosu, nekropolisi, mezarları ve diğer yapıları konusunda ayrıntılı bilgilere ulaşılmıştır⁴.

TK. 1. Aphrodite Rahibesi⁵

Değerlendirmeye aldığımız ilk örnek, ayakta ve giyimli Aphrodite Rahibesi figürinidir (fig. 1-4). Figürinin boynunun üst kısmından itibaren başı kırıktır. Bunun dışında yer yer aşınmalar oluşmuştur. Boyun omuzlara göre kalın, omuzlar dar ve güçlüdür. Dik duran vücutta sol bacağın hareketiyle bağlantılı olarak beli hafifçe soluna eğiktir. Dizden bükük sol bacak hareketli verilirken, elbise içindeki hareketsiz sağ bacak vücudun

¹ Çalışma kapsamında değerlendirilen Hyllarima antik kenti buluntusu eserler, Kadir Yıldız isimli vatandaş tarafından 05.12.1994 tarihinde Aydın Arkeoloji Müzesi'ne hibe edilmiştir.

² Figürinlerin çalışma izinleri konusundaki desteklerinden dolayı başta Aydın Arkeoloji Müzesi Müdürü, Arkeolog Emin Yener olmak üzere Arkeolog Yılmaz Akkan, Funda Ertuğrul, Şenay Çekilmez ve diğer müze uzmanlarına teşekkür ederim.

³ Varinlioğlu – Debord 2005, 63 vd.

⁴ Marchese 1976, 184 vd; Hornblower 1982, 64 vd; Marchese 1986, 173 vd; Marchese 1989, 101 vd; Umar 1993, 324 vd; Varinlioğlu – Debord 2004, 65-74; Varinlioğlu – Debord 2005, 63- 68; Adiego vd. 2005, 601 vd; Varinlioğlu – Debord 2006, 117-122; Adiego 2007, 135 vd; Henry 2009, 207 vd; Melchert 2010, 184 vd.

⁵ TK. 1. Aphrodite Rahibesi, Müze Env. No. 3378, Ölçüler: Yüksek.: 16. 2 cm, Gen.: 5. 4 cm, Kal.: 0. 6 cm, Kaide Yüksek.: 2. 2 cm, Kaide Gen.: 5. 7 cm. Küçük yuvarlak pişirme deliğinin çapı: 1. 8 cm. Hamur: 7. 5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika, kum ve taşçık katkılı, yer yer gri astar boyalı.

ağırlığını taşır. Manto içindeki sağ kolunu dirseğinden büktükten sonra elini omzunda duran aslan protomunun ağzına uzatır. Bileğine kadar mantoya sarılı, beline dayalı sol elinde elma benzeri bir meyve tutmaktadır. Khiton üzerine kalın himation giyimli olan figürinin mantosu vücudunu sıkıca sarmaktadır. Yuvarlak yakalı olan khiton, sol bacağı açıkta bırakmakta, bacakların arasında ise dikey şekilde ayaklara uzanmaktadır. Kalın himation, sağ eli bileğine kadar sardıktan sonra sol omuz ve sol koldan açılarak aşağı dökülmektedir. Ön tarafı detaylı işlenen figürinin arka tarafı düz bir zemin kabul edilerek ayrıntısız verilmiştir (fig. 2). Arka yüzdeki küçük yuvarlak formulu pişirme deliği belinin üstünde yer alır. Yüksek dörtgen kaidenin arkasında, ilk satırı beş, ikinci satırı iki harften oluşan genitivus çekimli “ΣΩΣΙΜΟΥ” (Sosimos’un eseridir⁶) adlı bir atölye/koroplastın ismi bulunmaktadır (fig. 3-4).

TK. 2. Aphrodite Rahibesi⁷

Değerlendirmeye aldığımız ikinci örnek, ayakta ve giyimli verilen Aphrodite Rahibesi figürinidir (fig. 5-8). Figürinin boynunun üst kısmından itibaren başı ve arka yüzde omzu ile beli arasından büyük bir parça kırıktır. Bunun dışında yer yer yoğun aşınmalar oluşmuştur. Boyun omuzlara göre kalın, omuzlar dar ve güçlüdür. Figür, mantonun üzerine gelecek şekilde uzun zincirli ve yuvarlak uçlu bir kolye takmıştır. Dik duran vücutta sol bacağın hareketine bağlı olarak figürinin beli hafifçe soluna eğiktir. Dizden bükük sol bacak hareketli verilirken, elbise içindeki hareketsiz sağ bacak vücudun ağırlığını taşımaktadır. Manto içindeki sağ kolunu dirseğinden büktükten sonra elini sağ omzunda duran aslan protomunun ağzına uzatır. Bileğine kadar mantoya sarılı, beline dayalı sol elinde elma benzeri bir meyve tutmaktadır. Khiton üzerine kalın himation giyimli olan figürinin mantosu vücudunu sıkıca sarmaktadır. Yuvarlak yakalı olan khiton, sol bacağı açıkta bırakmakta, bacakların arasında ise dikey olarak ayaklara uzanmaktadır. Kalın himation, sağ eli bileğine kadar sardıktan sonra sol omuz ve sol koldan açılarak aşağı dökülmektedir. Ön tarafı detaylı işlenen figürinin arka tarafı düz bir zemin kabul edilerek

⁶ Epigrafik tamamlamalar ve çeviriler için Yrd. Doç. Dr. Murat Aydaş’a teşekkür ederim.

⁷ TK. 2. Aphrodite Rahibesi, Müze Env. No. 3379, Ölçüler: Yük.: 18. 2 cm, Gen.: 6. 2 cm, Kal.: 0. 6 cm, Kaide Yük.: 1. 9 cm, Kaide Gen.: 6. 0 cm. Küçük yuvarlak pişirme deliği, çapı 1. 4 cm. Hamur: 7. 5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika, kum ve taşçık katkılı, beyaz astarlı.

ayrıntısız verilmiştir (fig. 6). Arka yüzdeki küçük yuvarlak formlu pişirme deliği belinin üstünde yer alır. Yüksek dörtgen kaidenin arkasında, olasılıkla atölye/koroplast imzası olan “M” monogramı kazanmıştır (fig. 7-8).

TK. 3. Aphrodite Rahibesi⁸

Değerlendirmeye aldığımız bu tipteki son örnek, ayakta ve giyimli verilen Aphrodite Rahibesi figürinidir (fig. 9-12). Figürinin boynunun üst kısmından itibaren başı ve kaidenin bir bölümü kırıktır. Bunun dışında eser kırık iki parçanın birleştirilmesiyle oluşturulmasına rağmen yüzeyde yer yer aşınmalar görülmektedir. Boyun omuzlara göre kalın, omuzlar dar ve güçlüdür. Dik duran vücutta sol bacağına hareketine bağlı olarak figürinin beli hafifçe soluna eğiktir. Dizden bükük sol bacak hareketli verilirken, elbise içindeki hareketsiz sağ bacak vücudun ağırlığını taşımaktadır. Manto içindeki sağ kolunu dirseğinden bükükten sonra elini sağ omuzunda duran aslan protomunun ağzına uzatır. Bileğine kadar mantoya sarılı, beline dayalı sol elinde elma benzeri bir meyve tutmaktadır. Khiton üzerine kalın himation giyimli olan figürinin mantosu vücudunu sıkıca sarmaktadır. Yuvarlak yakalı olan khiton, sol bacağı açıkta bırakmakta, bacakların arasında ise dikey olarak ayaklara uzanmaktadır. Kalın himation, sağ eli bileğine kadar sardıktan sonra sol omuz ve sol koldan açılarak aşağı dökülmektedir. Ön tarafı detaylı işlenen figürinin arka tarafı düz bir zemin kabul edilerek ayrıntısız verilmiştir (fig. 10). Arka yüzdeki küçük yuvarlak formlu pişirme deliği, belinin üstünde yer alır. Yüksek dörtgen kaidenin arkasında, ilk satırında üç, ikinci satırında bir harfi korunmuş “EPM[O]Δ[ΩΡΟΥ]” (Hermodoros’un eseridir) adlı bir atölye/koroplastın ismi bulunmaktadır.

Tipoloji ve İkonografi

Üretim tekniği ve detaylı plastik yapılarıyla ön plana çıkan TK. 1-3 nolu rahibe figürinleri, baş ve kaide dâhil iki ayrı kalıp kullanılarak üretilmiştir. Figürinlerin ön kısmı plastik yapıda ve detaylarıyla verilmiş arka kısımda ise alışılmış arkası düz kalıp kullanılmıştır. Kırık izleri, figürinlerin kaide ve başlarının da aynı kalıpta üretilmiş olduklarını göstermektedir. Bu

⁸ TK. 3. Aphrodite Rahibesi, Müze Env. No. 3380, Ölçüler: Yük.: 19.8 cm, Gen.: 5.8 cm, Kal.: 0.7 cm, Kaide Yük.: 2.9 cm, Kaide Gen.: 3.3 cm. Küçük yuvarlak pişirme deliği, çapı. 1.6 cm. Hamur: 7.5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika, kum ve taşçık katkılı, yer yer gri ve beyaz astar boyalı.

üretim tekniğinde, eller, kollar, bacaklar ve diğer atribütler vücuda tutturulmaktadır. Özellikle arka yüzde, figürinlerin belinin üstündeki küçük yuvarlak buhar delikleri ve yüksek dörtgen kaide dönem modasını yansıtmaktadır. Batı Anadolu'da benzer tipteki üretimler, Roma İmparatorluk Dönemi'nde sıkça uygulanmaktadır. Bu dönemde üretimin kolaylaşmasına paralel olarak fabrikasyon üretimin arttığı bilinmektedir. Aynı üretim tekniğinin uygulandığı Roma İmparatorluk Dönemi figürinleri, Ionia Bölgesi⁹, Myrina¹⁰ ve Smyrna¹¹ gibi merkezlerde de görülmektedir.

Benzer tipteki figürinler, Tralleis Güney Nekropolü¹² ve Stratonikeia Akdağ Nekropolü¹³ örneklerinden bilinmektedir. Bunlardan Tralleis örnekleri İ.Ö. 2. yüzyıldan-İ.S. 1. yüzyıl sonlarına kadar tarihlenmektedir. Bu tipteki figürinler khiton üzerine himation giyimlidir. Mantonun bir ucu sağ dizin altından çapraz yükselerek sol omuzdan arkaya, diğer ucu sol bacak yanından açılarak aşağı dökülür. Sağ elin iki parmağı omuzdaki aslan protomunun ağzına uzanır. Baldır üzerindeki sol elde elma benzeri bir meyve tutarlar. Sağ bacak vücudun ağırlığını taşıırken sol bacak hareketlidir. Tralleis buluntusu figürinlerden biri (fig. 13-15)¹⁴ duruşu, hareketi ve plastik kıvrımlarıyla bu tipin bilinen en erken örneği olmalıdır. Dikey khiton ve çapraz manto kıvrımları kalın bant şeklini alarak İ.Ö. 170-160 döneminin stilini yansıtır.

Stratonikeia Akdağ Nekropolü¹⁵ örneklerinde ise bu tip bir figürinde¹⁶ ve bir mezar stelinde betimlenen kadında görülmektedir¹⁷. Özgan, Muğla Müzesi'nde korunan envantersiz mezar stelinin İ.Ö. 2. yüzyılın son çeyreğine, benzer tipteki figürini ise aynı mezarda bulunan sikke yardımıyla İ.Ö. 125-85 arasına tarihlemiştir¹⁸. Şimdiye kadar bilinen örnekler ışığında tipin Stratonikeia'da İ.Ö. 125'ten sonra görüldüğü anlaşılmaktadır.

⁹ Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 148, Nr. 1142.

¹⁰ Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 105, Nr. 726, Pl. 106, Nr. 727.

¹¹ Mollard-Besques 1972, Pl. 215, a-D 1055; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 49, Nr. 294.

¹² Çekilmez 2014, Lev. 93, K. 77, Lev. 94, K. 78, Lev. 95, K. 79-80.

¹³ Tozkoparan 1998, 19 vd, Res. 28; Özgan 1999, 142, Taf. 48a-c, Taf. 49, a-b.

¹⁴ Eserin çizimi konusundaki yardımları nedeniyle Araş. Gör. Nurdan Akbulut'a teşekkür ederim.

¹⁵ Tozkoparan 1998, 19 vd, Res. 28; Özgan 1999, 142, Taf. 48a-c, Taf. 49, a-b.

¹⁶ Tozkoparan 1998, 19 vd, Res. 28; Özgan 1999, 142 vd, Taf. 49, a-b.

¹⁷ Özgan 1999, 142 vd, Taf. 48a-c.

¹⁸ Özgan 1999, 145.

TK. 1-3 nolu Hyllarima örnekleri ise diğer buluntulardan farklı olarak duruş ve hareket açısından daha durağandır. Özellikle dikey blok şeklindeki kalın khiton kıvrımları yanında çapraz himation kıvrımlarının daha kalın olduğu ve şematikleştiği görülmektedir. Sol bacak hareketli olmasına rağmen vücudun üstü ve bel harekete uyum sağlamamaktadır. Bu moda ya sahip örneklerde omuzların ve basenlerin kalınlaştığı ve hareketsizleştiği bunun yanında bacakların vücut ile aynı kalınlıkta olduğu anlaşılmaktadır. İ.S. 2. yüzyılın ilk yarısının stil özelliklerini yansıtan bu figürinlerin dönem modasını göstermesi açısından önemli özellikler sergiledikleri anlaşılmaktadır¹⁹.

Çalışmada ele aldığımız diğer konu ise bu tipteki figürinlerin temsil ettiği kişilerdir. Özellikle sağ omuz üzerindeki aslan protomu ve giyim tarzı ile sol eldeki meyve bu figürinlerin ikonografik olarak farklı bağlantıları olabileceğini göstermektedir. Özgan, Muğla Müzesi'nde korunan envan tersiz mezar stelinde betimlenen kadının tipinden yola çıkarak ikonografik değerlendirmelerde bulunmuştur²⁰. Özgan, mezar stelindeki kadını Kybele rahibesi olarak adlandırmış ve aynı tipteki figürin ile karşılaştırmıştır. Karşılaştırma yaptığı figürinin bulunduğu mezarda ele geçen Aphrodite figürinlerine göre heykeltçinin Aphrodite rahibesi de olabileceği üzerinde durmuştur²¹. Mezar buluntularını değerlendiren Tozkoparan ise kadın figürininin sağ omzundaki sembolik aslan başının bir aynaya ait olabileceğini ifade etmiştir²². Ancak Tralleis Güney Nekropolü'nde söz konusu tipteki figürinlerle birlikte bulunan çok sayıda farklı tipteki figürin bunların Aphrodite rahibesi olabileceği tezini güçlendirmektedir²³. Diğer taraftan Tralleis figürinlerinin²⁴ başında ölümlülere özgü dikey yapraklı çelenk taşıdıkları görülmektedir. Yapılan araştırmalar ve ikonografik değerlendirmeler, Mısır'da önceleri günlük hayatta kullanılan çelenklerin, Hellenistik Dönem'de yaygınlaştığını ve çelenklerin ölümsüzlüğü simgeleyebileceğini göstermiştir²⁵.

¹⁹ Figürin geniş boynu, dar omuzları, geniş baseni ve kalın baldırlarıyla İ.S. 2. yüzyılın ilk yarısındaki stil içerisinde değerlendirilmiştir. Dönem modasını göstermesi açısından Tivoli'deki Hadrian Villası'nda bulunan Knidoslu Aphrodite yontusuyla karşılaştırılabilir, bk. Kleiner 1992, 246 vd Fig. 211; Çekilmez 2014, 140 vd.

²⁰ Özgan 1999, 143 vd.

²¹ Özgan 1999, 144 vd.

²² Tozkoparan 1998, 19 vd, Res. 28.

²³ Çekilmez 2014, 90 vd.

²⁴ Çekilmez 2014, Lev. 93, K. 77, Lev. 94, K. 78, Lev. 95, K. 79-80.

²⁵ Thompson 1963, 46 vd.

TK. 4. Sadaklı Ephebos

Bu grupta değerlendirdiğimiz ilk örnek, ephaptis²⁶ giyimli sadaklı ephebos figürünü parçasıdır (fig.16-17). Yer yer aşınmalar görülmekle birlikte başından göğsünün altına kadar olan bölümü korunmuştur. Başını hafifçe yukarı ve soluna döndüren figürünün saçları kısa ve öne taranmıştır. Çelengin altından sarkan kısa saçların bir bölümü alınına dökülmektedir. Baş sarı yuvarlak formlu çelenk, dikey yapraklıdır. Yüz yağlı ve dolgun, göz kapakları etli, gözler hafifçe kısık, burun dolgun, ağız ise küçük ve kapalıdır. Alt çene belirgin şekilde sarkık, boyun ise başına göre kalındır. Vücuda göre dar olan omuzlar güçlü ve diktir. Sağ omuz üzerinde düğmeyle tutturulan ephaptis, sağ kolu açıkta bırakmakta bunun dışında ayakların üst kısmına kadar vücudu sarmaktadır. Omzun arkasına kayışla tutturulan sadağın ucu, sağ omuz arkasında görülmektedir.

TK. 5. Sadaklı Ephebos

Çalışmada değerlendirdiğimiz son örnek, ephaptis giyimli diğer sadaklı ephebos figürüdür (fig.18-19). Yer yer aşınmalar görülmekle birlikte başından göğsünün altına kadar olan bölümü korunmuştur. Kısa ve öne taranmış saçları, çelengin altından alınına dökülür. Yuvarlak çelenk başı tamamen sarmaktadır. Yuvarlak yüz yağlı ve dolgun, gözler hafifçe kısık, ağız küçük ve kapalıdır. Alt çene belirgin şekilde sarkık, boyun ise başa göre kalındır. Vücuda göre dar olan omuzlar güçlü ve diktir. Kayışla vücuda tutturulan sadağın ucu, sağ omuz arkasından görülmektedir. Benzer örnekler ışığında, sağ eliyle elbise kıvrımlarını tutan figürünlerin sol kolu göğüs üzerinde sadağın kayışından tutmaktadır. Bu tipteki figürinlerde, elbisenin sağdan gelen ucu sağ kola sarıldıktan sonra belin sağında açılarak aşağıya dökülür. Sol bacak hareketli verilirken sağ bacak vücudun ağırlığını taşımaktadır.

Tipololoji ve İkonografi

Çalışmada ele alınan TK. 4 ve 5 nolu figürün parçalarının küçük bir bölümü korunmuş olmasına rağmen korunmuş örneklere göre²⁷ bu tip sporcu

²⁶ Ephaptis (uzun khlamys) omuzda tutturulur, kalça üzerinde tomar halinde toplanır ve ön tarafta elbisenin üç köşesi sol elle kavranır, bk. Ridgway 2001, 198 vd; Hallett 2005, 51 dn. 36.

²⁷ Winter 1903, Taf. 239, Nr. 10; Baudat 1953, Pl. XIV, Nr. 20; Horn 1931, Taf. 25, Nr. 2; Mollard-Besques 1963, Pl. 146, a- 92, e- 211, Pl. 147, a-B 58, b -1144, c- 212, d-213, e-1143, Pl. 148, d-B 51; Töpperwein 1976, Taf. 66, Nr. 436-438; Pfuhl – Möbius 1977, Taf. 83, Nr. 539; Yaylalı

heykelcikleri Batı Anadolu'da oldukça yaygın olmalıdır. Bu nedenle daha önce detaylı olarak ele alınmayan tipin ikonografisi, fonksiyon ve dönemsel gelişimi ele alınmalıdır. Sadak taşıyan ve sağ omuz üzerinde düğmeyle tutturulan ephaptis giyimli genç erkekler, çalışmada sadaklı ephebos adıyla tanımlanmıştır. Korunan buluntulara göre²⁸, bu tipteki figürinler ayakta ve cepheden verilmiştir. Göğüs üzerinde ve elbise içinde kalan sol kol sadağın kayışından tutarken sağ el, belin sağında ephaptisin aşağı dökülen kıvrımlarını tutmaktadır. “V” yakalı olan ephaptis, sağ kolun üstü dışında ayaklara kadar vücudu tamamen sarmaktadır. Sağ omuz üzerinde yükselen ve arkada çapraz bağlanan sadağın kayışı sol omuz üzerinden sol elle tutulmaktadır. Sol bacağın hareketiyle bağlantılı bel sola eğiktir. Ayakta ve giyimli olan figürinlerin sol bacağı hareketli verilirken arkadaki sağ bacak vücudun ağırlığını taşımaktadır.

Araştırmacılar, Oxford Ashmolean Museum'da korunan Smyrna kökenli bir mezar stelinde, bezeme alanının solundaki genç erkeğin, bu tipin en erken örneği olduğunu belirlemiştir²⁹. Naiskos şeklindeki mezar stelinde, Korinth başlıklarıyla çevrili bezeme alanında betimlenen ephaptis giyimli genç, göğsü üzerindeki sol eliyle sırtında duran sadağın ve yayın kayışından tutmaktadır. Sağ eli ise belinin sağında mantonun aşağı dökülen kıvrımları kavramaktadır. Saçlar kısa ve öne taralı, yüz kemikli ve ince-uzundur. Başını sola ve yukarı çeviren figür, omzunu ise tam tersine sağına çevirmiştir. Sol bacağının öne hareketiyle bağlantılı beli hafifçe soluna eğiktir. Dizden bükük sol bacak önde ve hareketli verilirken arkada duran sabit sağ bacak vücudun ağırlığını taşımaktadır. Sağ kolun üst kısmı hariç, ephaptis tüm vücudu sarmakta, boyundan ayakların üzerine uzanmaktadır. Bacaklar arasındaki kalın bant şeklindeki manto kıvrımları, figürün Geç Hellenistik Dönem içinde, İ.Ö. 2. yüzyılın 3. çeyreğinden olması gerektiğini göstermektedir. Bu tipin korunan diğer erken örneği, P. Getty Museum'da korunan Smyrna kökenli mezar steli üzerinde betimlenen genç erkek figürüdür³⁰. İ.Ö. 200 civarına tarihlenen mezar stelindeki

1979, Kat. No. 6; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 105, Nr. 724-726, Pl. 106, Nr. 727; Balıran 1990, Res. 179, 181-188, 195, 204-205; Boysal – Kadioğlu 1998, 220, Res. 7; Tozkoparan 1998, 17; Meriç 2002, 143 vd Taf. 109, TK 23; Çakıcı 2007, 92, Res. 10; Duchene – Mathieux 2007, Pl. IX, 1025, 21-213; Kızıl 2009, Res. 23.

²⁸ Çekilmez 2014, K. 52-61.

²⁹ Horn 1931, Taf. 25, Nr. 2; Baudat 1953, 24; Mollard-Besques 1963, 121; Linfert 1976, 152 vd; Pfuhl – Möbius 1977, 164, Taf. 83, Nr. 539; Yaylalı 1979, Kat. No. 6.

³⁰ Grossman 2001, 113, Cat. No. 41.

figür, ephaptis giymesi ve elbisenin sağ omuzda tutturulması ile aynı tipte olmalıdır. Diğer taraftan figür sadak taşıması ve duruşuyla bu tipin mezar stelleri üzerindeki en erken örneklerinden biri olmalıdır³¹. Smyrna'da bulunan diğer bir mezar stelinde, bezeme alanının ortasında betimlenen erkek figür sadaklı ephebos tipinde olmalıdır³². Sol elinde kayışını tuttuğu sadağını omzuna dayayan figür, sağ elinde strigilis tutmaktadır. Hellenistik Dönem'e tarihlenen Smyrna kökenli mezar stellerindeki sadaklı epheboslar, bu tipin kökenini göstermesi açısından oldukça önemlidir.

Bieber ve Zanker, Smyrna stellerinde betimlenen erkek figürlerinin İ.Ö. 4. yüzyıldaki erkek figürlerinin duruşlarının örnek alınarak yapıldığını düşünmektedir³³. Ridgway'a göre, erkek figürleri sıkıca mantoya sarılır, erkeklerin yüzleri kadınlara göre daha gerçekçi işlenmiştir³⁴. Pfuhl ve Möbius, mezar stelleri üzerinde betimlenen söz konusu tipteki gençleri, normal tipteki erkekler grubunda sınıflandırmıştır³⁵. Yaylalı, Smyrna kökenli mezar stellerini değerlendirdiği çalışmasında, bu tipteki genç erkekleri G tipi adı altında gruplandırmış ve beş örnekte görüldüğünü tespit etmiştir³⁶. Baudat³⁷ ve Mollard-Besques³⁸ ise İ.Ö. 2. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen Smyrna kökenli mezar stellerindeki genç erkeklerin kısa saçlı olması, uzun khylamys giymesi ve duruşlarıyla sadak taşıyan ephebos tipinde olduğunu belirtirler³⁹. Smyrna stelleri dışında Delos'ta İ.Ö. 1. yüzyıl sonunda benzer tipteki figürlerin mezar stellerinde görülmeye başlandığı tespit edilmiştir⁴⁰.

Hellenistik Dönem stelleri dışında bugün İzmir Tarih ve Sanat Müzesi'nde korunan ve buluntu yeri bilinmeyen 34/85 envanter numaralı Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen mezar stelinin bezeme alanında

³¹ Grossman 2001, 112.

³² Pfuhl – Möbius 1977, Taf. 98, Nr. 640; Aybek vd. 2009, 153-154.

³³ Bieber 1959, 380; Lewerentz 1993, 18-57; Zanker, erkek figürlerin erken dönem örneklerinin Aiskhines ve Demosthenes heykelleri olduğunu belirtir, bk. Zanker 1994, 216. Fig. 4; Smith 1994, 213; Fig. C; mezar stellerindeki erkeklerde Klasik Dönem'deki duruş söz konusudur, bk. Dillon 2006, 74.

³⁴ Ridgway 1990, 193.

³⁵ Pfuhl-Möbius 1977, 164.

³⁶ Horn 1931, Taf. 25, Nr. 2; Mollard-Besques 1963, 121; Pfuhl – Möbius 1977, Taf. 83, Nr. 539; Yaylalı 1979, Kat. No. 6; Baudat 1953, 24.

³⁷ Baudat 1953, 24.

³⁸ Mollard-Besques 1963, 121.

³⁹ Baudat 1953, 24.

⁴⁰ Mollard-Besques 1963, 121.

betimlenen genç erkek benzer tipte olmalıdır⁴¹. Sağ omuzda düğmeyle tutturulan ephaptis giyimli olan genç erkek sırtında sadak ve strigilis taşımaktadır. Duruş ve elbisesiyle Hellenistik Dönem figürlerinin benzeri olan genç erkeğin diğerlerinden farklı olarak elbise kıvrımları şematik ve serttir. Diğer örneklerden farklı olarak bezeme alanında betimlenen bir çift boks eldiveni, genç sadaklı ephebosun aynı zamanda boksla ilgilenmiş olabileceğini göstermektedir. Özellikle bezeme alanının sağ tarafında, elinde palmye yaprağıyla betimlenen diğer genç erkek olasılıkla sporcunun bir galibiyetine atıf yapmaktadır.

Benzer giyimli ephebos figürinleri Aleksandria⁴², Amathus⁴³, Atina⁴⁴, Boeotia⁴⁵, Cevizcioğlu Çiftliği⁴⁶, Ephesos⁴⁷, Güney Aiolis⁴⁸, İonia⁴⁹, Kerameikos⁵⁰, Kertsch⁵¹, Kyme⁵², Kyrene⁵³, Larnaka⁵⁴, Metropolis⁵⁵, Myrina⁵⁶, Patara⁵⁷, Pergamon⁵⁸, Samos⁵⁹, Smyrna⁶⁰, Tanagra⁶¹, Tarsus⁶², Troia⁶³ ve Troas Bölgesi⁶⁴ gibi geniş bir coğrafyada karşımıza çıkmaktadır.

⁴¹ Aybek v.d. 2009, 149, Kat. 133.

⁴² Kassab-Tezgör 2007, Pl. 44, Nr. 126-130.

⁴³ Queyrel 1988, Pl. 38, Nr. 377-383.

⁴⁴ Winter 1903, 239, Nr. 9.

⁴⁵ Mollard-Besques 1972, Pl. 38, Nr. a-D 165.

⁴⁶ Özkan – Atukeren 1999, Res. 65b.

⁴⁷ Meriç 2002, Taf. 109, TK 23; Lang-Auinger 2007, Taf. 48, TK53-55; Öztürk 2007, Lev. XV, K 36.

⁴⁸ Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 145, Nr. 1123.

⁴⁹ Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 157, Nr. 1200.

⁵⁰ Viermeisel-Schlörb 1997, Taf. 58, Nr. 306, 307.

⁵¹ Winter 1903, 239 Nr. 7, 8.

⁵² Winter 1903, 239 Nr. 6.

⁵³ Winter 1903, 239 Nr. 5.

⁵⁴ Winter 1903, 239 Nr. 1.

⁵⁵ Meriç 2007, Lev. 112, TK 106.

⁵⁶ Winter 1903, 239 Nr. 10; Mollard-Besques 1963, Pl. 143 Nr. d-CA 861, e-B 8, f-1145.

⁵⁷ Işın 2007, 146 vd, Fig. 32 K 27, Fig. 33 K 28, Fig. 34 K 29.

⁵⁸ Töpperwein 1976, Taf. 66 Nr. 436, 437.

⁵⁹ Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 45 Nr. 259.

⁶⁰ Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 59 Nr. 357.

⁶¹ Winter 1903, 237 Nr. 4, 5, 238 Nr. 2, 5, 240 Nr. 6.

⁶² Mollard-Besques 1972, 294, Pl. 366, Nr. E/D 2396.

⁶³ Thompson 1963, Pl. LXI, e.

⁶⁴ Winter 1903, 239 Nr. 2.

Winter benzerlerini “ayaktaki gençler”⁶⁵, Baudat, “sadalı gençler”⁶⁶, Mollard-Besques “sadalı Ephebos”⁶⁷, Baldıran⁶⁸, Boysal ve Kadioğlu⁶⁹ “Ephebos”, Kızıl⁷⁰ ise “Artemis” grubunda değerlendirmiştir.

Kızıl tarafından değerlendirilen Mylasa’daki M33 nolu oda mezar buluntusu figürinlerden biri⁷¹, tipin Hellenistik Dönem örneğidir. Özellikle belin sağından hareketli sol bacağı uzanan yatay manto kıvrımlarının sadeleştiği ve kalın bant şeklini aldığı görülmektedir. Aynı şekilde kolların hareketiyle bağlantılı vücudun üst kısmında oluşan kıvrımlar, Geç Hellenistik Dönem stilini yansıtmaktadır.

Tipin Roma İmparatorluk Dönemi örnekleri ise Tralleis Güney Nekropolü buluntularından bilinmektedir⁷². Roma İmparatorluk Dönemi’ne tarihlenen yedi buluntuyla temsil edilen tip, elbisenin sarılışı, sol kol ve sağ bacağın pozisyonuyla Hellenistik Dönem modellerine benzemektedir. Bu tipteki Tralleis buluntularında, sol kol göğüs üzerinde sadağın kayışından tutar, sol bacak hareketlidir. Figürinler, sağ omuzda düğmeyle tutturulan ephaptis giyimli olup elbisenin sağdan gelen ucu sağ kola sarıldıktan sonra belin sağında açılarak aşağıya dökülür. Figürinlerin başını ön tarafta saran yuvarlak çelengin dikey yaprakları vardır. Göğüs üzerine uzattıkları sol elleriyle, arkada çapraz uzanan sadağın kayışından tutarlar. Sol bacak hareketli verilirken sağ bacak vücudun ağırlığını taşır. Bu tipteki Tralleis örnekleri, ephaptis giymeleri, sırtlarında çapraz sadak taşımaları ve duruşlarıyla sadaklı ephebos tipindedir. TK. 4-5 nolu Hyllarima figürinleri ise yuvarlak-yağlı yüz, sarkık çene, alına düşen öne taranmış düz saçlar ve duruşuyla Flaviuslar Dönemi stilini yansıtmaktadır. Dönem modası olarak boyun kalın verilmekte buna karşın omuzlar dar işlenmektedir. Diğer taraftan şematik elbise kıvrımlarının kalın bant şeklini aldığı ve figürlerin hareketinin durağanlaştığı görülmektedir.

Smyrna’da bulunan bir mezar stelinde⁷³ bezeme alanının ortasındaki sadaklı ephebos tipindeki figür hakkındaki yazıtta bahsedilen bilgiler önemli

⁶⁵ Winter 1903, 237.

⁶⁶ Baudat 1953, 23 vd.

⁶⁷ Mollard-Besques 1963, 121.

⁶⁸ Baldıran 1990, 48.

⁶⁹ Boysal – Kadioğlu 1998, 220, Res. 7; Tozkoparan 1998, 17.

⁷⁰ Kızıl 2009, 447, Res. 123.

⁷¹ Kızıl 2009, 447, Res. 123.

⁷² Çekilmez 2014, K. 52-61.

⁷³ Pfuhl – Möbius 1977, Taf. 98, Nr. 640; Aybek v.d. 2009, 153-154.

ikonografik veriler sağlamaktadır. Söz konusu yazıtta “ölen *Dionysos*'un omzunda yayını ve okunu taşıdığı, 18 yaşında olduğu, annesi ve babasına büyük acı bıraktığı ve ölümsüz kahramanların yanına gittiği” belirtilmektedir⁷⁴. Aynı zamanda stelde betimlenen *Dionysios*'un sağ elinde strigilis tutması yazıtı destekler niteliktedir. Ayrıca Tralleis Güney Nekropolis'inde sadaklı ephebos figürinleriyle birlikte iki mezarda⁷⁵, pişmiş toprak yağdanlık bulunmuştur.

Belirlenen Atölye/Koroplastlar

Çalışmada ele aldığımız diğer konu ise TK. 1-3 nolu figürinlerin atölye/koroplastlarına dair tespitlerdir. Batı Anadolu'da İ.Ö. 2. yüzyılın sonu ve 1. yüzyıl başından başlayarak⁷⁶ koroplastların isimlerini figürinlerin arka yüzüne yazdıkları bilinmektedir⁷⁷. İ.Ö. geç 2. yüzyılda başlayan ve İ.Ö. 1. yüzyıl boyunca kullanılan 40 isim ve 20 monogramı ile tespit edilen en önemli merkez Myrina'dır. Diğer taraftan Patara, Pergamon, Priene, Troia ve Smyrna gibi önemli merkezlerde atölyeler ve üretim merkezleri ile ilgili isimlere rastlanmıştır⁷⁸. Karia Bölgesi için belirlenen en önemli merkez farklı dönemlerde üretim yapan 13 farklı koroplast/atölyesiyle Tralleis'tir⁷⁹.

Çalışmada ele alınan TK. 1-3 nolu figürinlerin arka tarafında, eser deri sertliği kıvamındayken kazınarak yazılan atölye/koroplast işaretleri, dönem sanatçıları ve eserlerini göstermesi açısından önemlidir. TK. 1 nolu *Aphrodite Rahibesi*'nin kadesinin arkasında, ilk satırı beş, ikinci satırı iki harften oluşan *Sosimos* (*Sosimos*'un eseridir) şeklinde genitivus çekimli bir atölye/koroplastın ismi belirtilmiştir. Bu bölgede, *Sosimos* isimli atölye/koroplasta ait olduğunu bildiğimiz başka bir esere rastlanmamıştır. Özellikle kırmızımsı sarı ve yakın tonlardaki hamur, yoğun mika, iki ayrı kalıpla üretim ve ince astar bu bölgedeki Roma İmparatorluk Dönemi atölyelerinde yoğun olarak kullanılmıştır. Bu çalışmada ise *Sosimos* adlı koroplastın İ.S. 2. yüzyılda en az bir figürin ürettiği belgelenmiştir. Ancak koroplastın aktif olduğu dönem, üretim tekniği ve üretimleri konusunun detaylı olarak ele alınabilmesi için daha fazla örneğe ihtiyaç duyulmaktadır.

⁷⁴ Aybek v.d 2009, 154.

⁷⁵ Yener – Özkan 1998, 230, Res. 18.

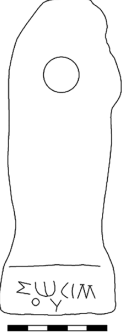
⁷⁶ Uhlenbrock 1990, 13 vd.

⁷⁷ Kassab 1989, 10 vd.

⁷⁸ Uhlenbrock 1990, 13 vd.

⁷⁹ Çekilmez 2014, 129 vd.

Atölye/Koroplast Sosimos

Aktif dönem	İ.S. 2. yüzyıl
Hamur, kil, astar ve üretim tekniği	7. 5 YR 6/6 – 8 kırmızımsı sarı, mika, kum ve taşçık katkılı, yer yer gri astar boyalı. İki ayrı kalıp yapımı, yarı döküm tekniği.
Kaide formu ve kaide-eser oranı	Yüksek dörtgen kaide, oran: 1/6
Buhar deliği formu ve çapı	Küçük yuvarlak form, 1. 8 cm.
İşareti	

TK. 2 nolu Aphrodite Rahibesi'nin kaidesinin arkasında, M monogramını kullanan olasılıkla bir atölye/koroplastın ismi belirtilmiştir. Bu bölgede, M isimli atölye/koroplasta ait olduğunu bildiğimiz başka bir esere rastlanmamıştır. Özellikle kırmızımsı sarı ve yakın tonlardaki hamur, yoğun mika, iki ayrı kalıpla üretim ve ince astar bölgedeki Roma İmparatorluk Dönemi atölyelerinde yoğun olarak kullanılmıştır. Ancak koroplastın aktif olduğu dönem, üretim tekniği ve üretimleri konusunun detaylı olarak ele alınabilmesi için daha fazla örneğe ihtiyaç duyulmaktadır.

Atölye/Koroplast M

Aktif dönemi	İ.S. 2. yüzyıl
Hamur, kil, astar ve üretim tekniği	7. 5 YR 6/6 – 8 kırmızımsı sarı, mika, kum ve taşçık katkılı, yer yer gri astar boyalı. İki ayrı kalıp yapımı, yarı döküm tekniği.
Kaide formu ve kaide-eser oranı	Yüksek dörtgen kaide, oran: 1/8
Buhar deliği formu ve çapı	Küçük yuvarlak form, çapı: 1. 4 cm.
İşareti	

TK. 3 nolu Aphrodite Rahibesi'nin kaidesinin arkasında, ilk satırında Erm, ikinci satırında d harfleri korunmuş bir atölye/koroplastın ismi belirtilmiştir. Bu bölgede, Herm _ d _ _ _ _ (Hermodoros?) isimli atölye/koroplasta ait olduğunu bildiğimiz başka bir esere rastlanmamıştır. Özellikle kırmızımsı sarı ve yakın tonlardaki hamur, yoğun mika, iki ayrı kalıpla üretim ve ince astar bu bölgedeki Roma İmparatorluk Dönemi atölyelerinde yoğun olarak kullanılmıştır. Ancak koroplastın aktif olduğu dönem, üretim tekniği ve üretimleri konusunun detaylı olarak ele alınabilmesi için daha fazla örneğe ihtiyaç duyulmaktadır.

Atölye/Koroplast Herm _ d _ _ _ _ (Hermodoros?)

Aktif dönemi	İ.S. 2. yüzyıl
Hamur, kil, astar	7. 5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika, kum ve taşıçık katkı, yer yer gri astar boyalı.
Kaide formu ve kaide-eser oranı	Yüksek dörtgen kaide, oran: 1/5
Buhar deliği formu ve çapı	Küçük yuvarlak form, çapı: 1. 6 cm.
İşareti	

Değerlendirme ve Sonuç

Çalışmada ele alınan TK. 1-5 nolu figürinlerin benzer örneklerle yapılan stilistik karşılaştırmaları, eserlerin Roma İmparatorluk Dönemi modasını yansıttığını göstermiştir. Özellikle küçük boyutlu, yuvarlak pişirme delikleri ve dörtgen yüksek kaide, Roma İmparatorluk Dönemi özellikleri taşımaktadır. Figürinlerin ön ve arka olmak üzere iki ayrı kalıp yapımı olması, yarı döküm tekniğinin kullanılması, arka yüzünün düz zemin olarak kabul edilmesi gibi özellikleriyle anılan dönemin üretim tekniklerini yansıtır⁸⁰.

⁸⁰ Mollard-Besques 1972, Pl. 215, a-D 1055; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 105, Nr. 726, Pl. 106, Nr. 727, Pl. 148, Nr. 1142.

İ.S. 2. yüzyıla tarihlenen TK. 1-3 nolu figürinler, bugüne kadar sadece Stratonikeia ve Tralleis antik kentlerinden bilinen Aphrodite Rahibesi tipinden olmalıdır. İ.Ö. 170-160'dan itibaren İ.S. 1. yüzyıl boyunca en yoğun buluntu merkezi Tralleis'tir. Stratonikeia örnekleri ise İ.Ö. 2. yüzyıl son çeyreği ile İ.Ö. 1. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen buluntulardan oluşmaktadır. Bugüne kadar yapılan araştırmalara göre, İ.S. 2. yüzyıl örnekleri ise çalışma kapsamında ele alınan TK. 1-3 nolu Hyllarima buluntularıdır. Bu kapsamda çalışmada ele alınan figürinler, Karia Bölgesi'nde bu tipin İ.Ö. 2 – İ.S. 2. yüzyılı kapsayan uzun yıllar boyunca kullanıldığını göstermesi açısından önemlidir. Diğer taraftan bu tipin sadece Karia Bölgesi kentlerinde bulunması bölgeye özgü bir tip olduğunu göstermektedir.

Yapılan ikonografik değerlendirmelerde, sağ eliyle omzunda duran aslan protomuna elini uzatan bu tipin Aphrodite ile bağlantılı olabileceği üzerinde durulmuştur. Tralleis Güney Nekropolü'nde bu tipteki figürinler ile birlikte bulunan mezar kontekstlerindeki farklı tipteki Aphrodite figürinleri, bu tipteki örneklerin Aphrodite Rahibesi olabileceğini göstermiştir. Özellikle Özgan'ın bu konudaki değerlendirmeleri çalışmada ele alınan figürinlerin tipini saptamada belirleyici olmuştur⁸¹.

TK. 4-5 nolu sadaklı ephebos figürinleri de diğer örneklerde olduğu gibi Roma İmparatorluk Dönemi stilini yansıtmaktadır. Tralleis, Stratonikeia, Mylasa ve Hyllarima gibi Karia Bölgesi kentlerindeki nekropollerde daha yoğun ele geçmesi nedeniyle figürinlerin bölgeye özgü ikonografik anlam taşıdığı düşünülmektedir. Bu çalışmada ele alınan figürinler, Roma İmparatorluk Dönemi'nde Hyllarima'da farklı tipte heykelciklerin olduğunu göstermiştir. Özellikle Batı Anadolu ve Karia Bölgesi'ne özgü figürinlerin ele geçmesi bölgedeki figürin tiplerini ve modasını göstermesi açısından önemlidir. Ayrıca çalışmada daha önce eserlerine rastlamadığımız olasılıkla yerel üretim yapan üç atölye/koroplastın özellikleri ve üretimleri tespit edilmiştir. Sonuç olarak gelecek yıllarda Hyllarima antik kentinde yapılacak olan kazı ve araştırma çalışmaları, bu çalışmanın da dâhil olduğu yeni bilgilere zemin hazırlayacaktır.

⁸¹ Özgan 1999, 143 vd.

Bibliyografya ve Kısaltmalar

- Adiego 2007 Adiego, I. J., *The Carian Language*, Leiden.
- Adiego v.d. 2005 Adiego, I. J. – P. Debord,– E. Varinlioğlu, “La stèle caro-grecque d’Hyllarima, (Carie)”, *REA* 107, 601-653.
- Aybek v.d. 2009 Aybek, S. – M. Tuna – M. Atıcı, *İzmir Tarih ve Sanat Müzesi Heykel Kataloğu*, Ankara.
- Baldıran 1990 Baldıran, A., *Stratonikeia Nekropol Buluntuları (Selçuk Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi)*, Konya.
- Baudat 1953 Baudat, B., “Terres cuites de l’Ecole française d’Athènes”, *BCH* 77/1, 1-45.
- Bieber 1959 Bieber, M., “Roman Men in Greek Himation (Romani Palliati) a Contribution to the History of Copying”, *Proceedings of the American Philosophical Society* 103/3, 374-417.
- Boysal – Kadioğlu 1998 Boysal, Y. – M. Kadioğlu, “1997 Yılı Stratonikeia Nekropol Çalışmaları”, *KST XX/II*, 215-228.
- Çakıcı 2007 Çakıcı, M., “Milas İsmetpaşa Mahallesi, 284 Ada, 23-3 Parsellerde Kurtarma Kazısı”, *MKKS* 15, 83-94.
- Çekilmez 2014 Çekilmez, M., *Tralleis Güney Nekropolü Terrakotta Figürinleri (Adnan Menderes Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi)*, Aydın.
- Dillon 2006 Dillon, S., *Ancient Greek Portrait Sculpture. Contexts, Subjects, Styles*, Cambridge.
- Duchene – Mathieux 2007 Duchene, H. – N. Mathieux, *La lettre et L’Argile, Autour d’une Semaine de Fouilles à Myrina, Dijon*.
- Hallett 2005 Hallett, C. H., *The Roman Nude, Heroic Portrait Statuary 200 BC-AD 300*, *Oxford Studies in Ancient Culture and Representation*, Oxford.
- Henry 2009 Henry, O., *Tombes de Carie, Architecture Funéraire Et Culture Carienne VI-II S. AV. J.-C*, Rennes.
- Horn 1931 Horn, R., *Stehende Weibliche Gewandfiguren in der Hellenistischen Plastik*, *RM Ergänzungsheft 2*, München.
- Hornblower 1982 Hornblower, S., *Mausolus*, Oxford-New York.
- İşin 2007 İşin, G., *Patara Terrakotaları Hellenistik ve Erken Roma Dönemleri, Patara 1*, İstanbul.
- Grossman 2001 Grossman, J. B., *Greek Funerary Sculpture, Catalogue of the Collections at the Getty Villa*, Los Angeles.
- Kassab 1988 Kassab, D., *Statuettes en Terre Cuite de Myrina. Corpus des Signatures, Monogrammes, Lettres et Signes*, Institut Français d’Etudes Anatoliennes d’Istanbul, Paris.

- Kassab-Tezgör 2007 Kassab-Tezgör, D., Tanagréennes d'Alexandrie Figurines de Terre Cuite Hellénistiques des Nécropoles Orientales, *Etudes Alexandrines* 13, Le Caire.
- Kızıl 2009 Kızıl, A., "1990-2005 Yılları Arasında Mylasa'da Kurtarma Kazıları Yapılan Mezarlar ve Buluntuları Üzerinde Genel Bir Değerlendirme", *Die Karer und die Anderen, Internationales Kolloquium an der Freien Universität Berlin*, 13 bis 15 Oktober 2005 (ed. F. Rumscheid), Berlin, 397-463.
- Kleiner 1992 Kleiner, D. E. E., *Roman Sculpture*, Yale Publications in the History of Art (ed. W. B. Cahn), London.
- Lang-Auinger 2007 Lang-Auinger, C., "Terrakotten", *Die Basilika am Staatmarkt in Ephesos, 2. Teil: Klassischer bis Römischer Zeit*, *FiE IX/2/3*, Wien, 124-169.
- Leyenaar-Plaisier 1979 Leyenaar-Plaisier, P. G., *Les Terres Cuites Grecques et Romaines, Catalogue de la Collection du Musée National des Antiquités a Leiden*, Leiden.
- Lewerentz 1993 Lewerentz, A., *Stehende männliche Gewandstatuen im Hellenismus, Ein Beitrag zur Stilgeschichte und Ikonologie hellenistischer Plastik*, *Antiquitates, Schriftenreihe Archäologische Forschungsergebnisse* 5, Hamburg.
- Linfert 1976 Linfert, A., *Kunstzentren Hellenistischer Zeit, Studien an Weiblichen Gewandfiguren*, Wiesbaden.
- Marchese 1976 Marchese, R. T. A., *History of Urban Organization in the Lower Maeander River Valley, Regional Settlement Patterns to the Second Century A.D.* Dissertation in Ph. D. New York University.
- Marchese 1986 Marchese, R. T., *The Lower Maeander Flood Plain, A Regional Settlement Study*, *BAR International Series* 292 (i), Oxford.
- Marchese 1989 Marchese, R. T., *The Historical Archaeology of Northern Caria: A Study in Cultural Adaptations*, *BAR International Series* 536, Oxford.
- Melchert 2010 Melchert, H. C., *Further Thoughts on Carian Nominal Inflection*, *Proceedings of the First International Conference on Hellenistic Karia*, Oxford, 29 June - 2 July 2006 (ed. R. van Bremen - J.-M. Carbon, Bordeaux), 177-186.
- Meriç 2002 Meriç, R., *Späthellenistisch-römische Keramik und Kleinfunde aus einem Schachtbrunnen am Statmarkt in Ephesos*, *FiE IX/3*, Wien.
- Meriç 2007 Meriç, A. E., *Metropolis Ana Tanrıça Kült Mağarası (Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi)* İzmir.
- Mollard-Besques 1963 Mollard-Besques, S., *Catalogue Raisonné des Figurines et Reliefs en Terre-Cuite Grecs et Romains II Myrina*, *Musée du Louvre et Collections des Universités de France*, Paris.

- Mollard-Besques 1972 Mollard-Besques, S., Catalogue Raisonné des Figurines et Reliefs en Terre-Cuite Grecs et Romains III, Epoques Hélienistique et Romaine Grèce et Asie Mineure, Paris.
- Özkan – Atukeren 1999 Özkan, T. – S. Atukeren, “Cevizcioğlu Çiftliği Nekropolü Kazıları”, Tahtalı Barajı Kurtarma Kazısı Projesi, İzmir, 43-54.
- Özgan 1999 Özgan, R., Die Skulpturen von Stratonikeia, Forschungsstelle Asia Minor im Seminar für Alte Geschichte der Westfälischen Wilhelms-Universität Münster, AMS 32, Bonn.
- Öztürk 2007 Öztürk, F., Efes Müzesi'nden Bir Grup Terrakotta Figürin, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Pfuhl – Möbius 1977 Pfuhl, E. – H. Möbius, Die Ostgriechischen Grabreliefs I, Mainz am Rhein.
- Pfuhl – Möbius 1979 Pfuhl, E. – H. Möbius, Die Ostgriechischen Grabreliefs II, Mainz am Rhein.
- Queyrel 1988 Queyrel, A., Les Figurines Hélienistiques de Terre Cuite, Amathonte IV, Études Chypriotes X, Paris.
- Ridgway 1990 Ridgway, B. S., Hellenistic Sculpture II, The Styles of ca. 200-100 B.C, Wisconsin.
- Ridgway 2001 Ridgway, B. S., Hellenistic sculpture, The Styles of ca. 331-200 B.C., Wisconsin.
- Smith 1994 Smith, R. R. R., “King and Philosophers”, Images and Ideologies, Self-Definition in the Hellenistic World, (ed. A. Bulloch – E. S. Gruen – A. A. Lung – A. Steward), Berkeley, 202-211.
- Thompson 1963 Thompson, D. B., Troy, The Terracotta Figurines in the Hellenistic Period, Princeton.
- Tozkoparan 1998 Tozkoparan, A. M. Stratonikeia Akdağ Nekropolünde 7 Mezar ve Buluntuları (Selçuk Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Konya.
- Töpperwein 1976 Töpperwein, E., “Terrakotten von Pergamon”, PF 3, Berlin.
- Uhlenbrock 1990 Uhlenbrock, J. P., “The Coroplast's Art, Greek Terracottas of the Hellenistic World”, An Exhibition and Publication in Honor of Dorothy Burr Thompson on the Occasion of her Ninetieth Birthday, New York.
- Umar 1993 Umar, B., Türkiye'deki Tarihsel Adlar, Türkiye'nin Tarihsel Coğrafyası ve Tarihsel Adları Üzerine Alfabetik Düzendeki Bir İnceleme, İstanbul.
- Vierneisel-Schlörb 1997 Vierneisel-Schlörb, B., Kerameikos Die Figürlichen Terrakotten, I, Spätmykenisch bis späthellenistisch, München.
- Varinlioğlu – Debord 2004 Varinlioğlu, E. – P. Debord, “Hyllarima 2002”, AST 21/1, 65-74.

- Varinlioğlu – Debord 2005
Varinlioğlu, E. – P. Debord, “Hyllarima 2003”, AST 22/1, 63-68.
- Varinlioğlu – Debord 2006
Varinlioğlu, E. – P. Debord, “Hyllarima 2004”, AST 23/1, 117-122.
- Varinlioğlu – Debord 2010
Varinlioğlu, E. – P. Debord, “2008 Yılı Karia Araştırmaları”, AST 27/3, 1-8.
- Winter 1903
Winter, F., Die Typen der Figürlichen Terrakotten I - II., Berlin und Stuttgart.
- Yaylalı 1979
Yaylalı, A., Hellenistik Devir İzmir Kökenli Figürlü Mezar Stelleri (Atatürk Üniversitesi Yayınlanmamıs Doçentlik Tezi), Erzurum.
- Yener – Özkan 1998
Yener, E. – M. K. Özkan, “Aydın Merkez Alihan Ođlu İsmail Türbesi Yanındaki Roma Mezarı Kurtarma Kazısı 1996”, MKKS VIII, 219-233.
- Zanker 1994
Zanker, P., “The Hellenistic Grave Stelai From Smyrna: Identity and Self-image in the Polis, Images and Ideologies”, Self-Definition in the Hellenistic World, (ed. A. Bulloch – E. S. Gruen – A. A. Lung – A. Steward), Berkeley, 212-230.

Fig. 1 TK. 1 nolu figürin, ön yüz.

Fig. 2 TK. 1 nolu figürin, arka yüz.

Fig. 3 Atölye/Koroplast ismi.

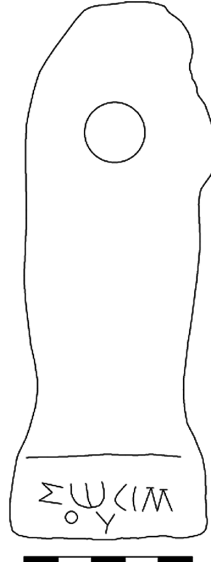

Fig. 4 Atölye/Koroplast ismi, çizim.

Fig. 5 TK. 2 nolu figürin,
ön yüz.

Fig. 6 TK. 2 nolu figürin,
arka yüz.

Fig. 7 Atölye/Koroplast ismi.

Fig. 8 Atölye/Koroplast ismi, çizim.

Fig. 9 TK. 3 nolu figürin, ön yüz.

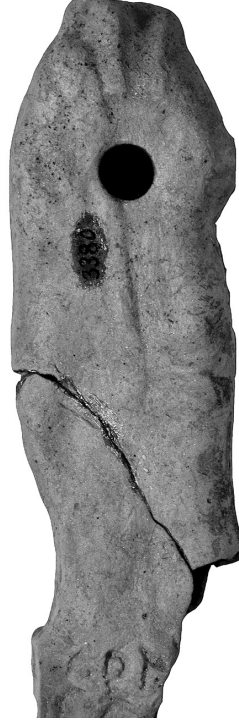

Fig. 10 TK. 3 nolu figürin, arka yüz.

Fig. 11 Atölye/Koroplast ismi.

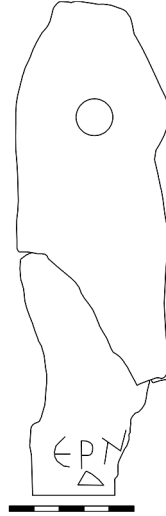

Fig. 12 Atölye/Koroplast ismi.

Fig. 13 Tralleis buluntusu figürin, ön yüz.

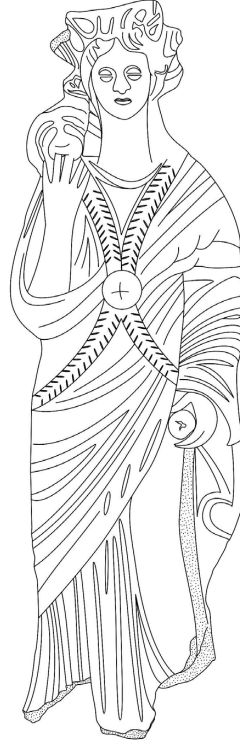

Fig. 14 Tralleis buluntusu figürin, çizim.

Fig. 15 Tralleis buluntusu figürin, detay.

Fig. 16 TK. 4 nolu figürin parçası, ön yüz.

Fig. 17 TK. 4 nolu figürin parçası, arka yüz.

Fig. 18 TK. 5 nolu figürin parçası, ön yüz.

Fig. 19 TK. 5 nolu figürin parçası, arka yüz.

